

**Mladi
rokodelci
v prastarih
zemljankah
STR. 3
Kilo čokolade
sem dobila
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 28. julija 2016 ☀ Leto XXVI, št. 30

Potrna/Laafeld: Poletna seja Slovenske manjšinske koordinacije

NA POTI V EVROPSKI PARLAMENT

Predsednik Slovenske manjšinske koordinacije - Slomaka, Rudi Pavšič, tudi predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu, se je za poletno sejo - tokrat v Pavlovi hiši v Potrni/Laafeldu - odločil zaradi priprav na obisk predstavnikov Slovencev na avstrijskem Koroškem in Štajerskem, v Italiji, na Hrvaškem in Madžarskem, 2. in 3. oktobra v Evropskem parlamentu v Strasbourgju. Dogovor oziroma možnost je, da bo na obisk odšlo 42 predstavnikov osmih krovnih organizacij, ki zastopajo interese okrog 150 tisoč pripadnikov štirih slovenskih manjšin v štirih državah. Na novinarski konferenci, ki je že določena, bodo evropske poslance in visoke funkcionarje Evropskega parlamenta in Sveta Evrope seznanili s položajem slovenske manjšine. Dogovorili so se, da do 20. septembra pripravijo skupni dokument, s katerim bodo nastopili v Evropskem parlamentu in Svetu Evrope. Besedilo bo zajelo tako osnovne podatke o slovenskih narodnih skupnostih v štirih državah, kot tudi konkretne pobude in pričakovanja za reševanje problematike Slovencev v Avstriji, Italiji, na Hrvaškem in Madžarskem. Občutek je, da se evropski politiki premalo zavedajo položaja manjšin, ki jih je po nekaterih podatkih čez 50 milijonov. Dogovorili so se, da bo Slomak do konca leta s položajem Slo-

Pred Pavlovo hišo: Avgust Brumnik, Suzanne Weitlaner, Nandi Olip, Rudi Pavšič, Bernard Sadovnik, Jure Kufersin, Zalka Kuchling in Ivo Corvat.

Šicheldorf ima tudi slovensko ime - Žetinci, vendar na avstrijskem Štajerskem ni dvojezičnih topografskih in drugih napisov. S Slovenci poseljeni kraji v Radgonskem kotu ne dosegajo cenzusa, ki bi zagotavljal vidno dvojezičnost.

vencev seznanil najvišje predstavnike Slovenije. Napovedujejo obisk pri treh predsednikih - države, vlade in parlamenta -

Borutu Pahorju, dr. Miru Cerarju in dr. Milanu Brglezu. V Slomaku ocenjujejo, da v Sloveniji upada zanimanje za manjšin-

sko problematiko in obmejno sodelovanje, da je Slovenija v osmih letih zmanjšala sofinanciranje zamejskih programov za 30 odstotkov, in da nove generacije politikov, tudi v Državnem zboru, premalo poznajo manjšinsko problematiko, ki jo zanemarjajo tudi slovenski tiskani in elektronski mediji. Kot je poudaril Rudi Pavšič, se nameravajo o konkretnih zadevah pogovarjati v sredinah, zadolženih tudi za manjšine. Obiskali bodo še osrednje slovenske medijske hiše, v katerih je z leti skopnelo zanimanje za manjšinske teme, razen ko gre za konfliktno situacijo. Do konca leta bodo uresničili tudi zamisel o organizaciji

mednarodnega posvetovanja v Trstu o manjšinskih vprašanjih v Evropi. Priprave na posvetovanje so stekle v prvi polovici leta, a se je ponekod zalomilo; odnos uradne politike do srečanja je bil različen - ponekod so mu naklonjeni, drugje so menili, da so potrebne temeljitejšje priprave.

Ena pomembnih nalog bo uveljavljanje Slomaka v slovenskem političnem, kulturnem, civilnodružbenem in verskem življenju. Pogosto nastaja občutek, tako Rudi Pavšič, da tudi tam, kjer bi pričakovali pozitiven odnos, Slomak ni zaželen, deluje kot moteč element. Tu se je mogoče vrniti na področje informiranja o dejavnosti Slomaka, predvsem pa o življenju in položaju Slovencev v omenjenih štirih državah. Življenje manjšin je vsestransko bogato in dinamično; in če bi mediji vsaj del tega prenašali bralcem, poslušalcem in gledalcem, bi se spremenila tudi odnos in vedenje o manjšinah.

Ker je po novem pravilniku Rudiju Pavšiču potekel enoletni mandat predsedujočega, in ker sta se Darko Šonc iz Zagreba in predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnök predsedovanju odrekla, bo po obisku v Evropskem parlamentu Slomak vodil Nandi Olip iz Narodnega sveta koroških Slovencev v Celovcu.

**Fotografiji in tekst:
Ernest Ružič**

Galerija Murska Sobota: Naključja IV. in presenečenja

PREIZPRAŠEVANJE LIKOVNE TRADICIJE V POMURJU

V delu severovzhodne Slovenije, natančneje v Prekmurju in Prlekiji, je rojenih in ustvarja večje število likovnih umetnikov, slikarjev in kiparjev kot

ja. Doslej je na bienalnih razstavah, skupaj s tokratno, sodelovalo 61 avtorjev; letos se predstavlja 18 umetnikov s 53-imi deli, kar je največ

sodelujočih umetnikov«. Z avtorjevim dodatkom: tistih umetnikov, ki so že, tistih, ki še bodo, in onih, ki jim je to prva in zadnja predstavitev. Kot pri drugih zvrsteh umetnosti, verjetno še najizraziteje v književnosti.

Pri *Naključjih* sodelujejo likovni ustvarjalci, ki doslej še niso razstavljali skupaj, in sicer v družbi z bolj ali manj uveljavljenimi umetniki. Izpovednost sodelujočih je nadvse pestra (slikarstvo, kiparstvo, grafika, fotografije, grafično oblikovanje, dizajn ...). Na dosedanjih razstavah so sodelovali avtorji iz vse Slovenije, tokrat so samo iz Pomurja. »Več jih tudi živi in ustvarja še danes, nekaj jih živi drugod po Sloveniji, nekateri delujejo tudi v tujini. Želeli bi si, da bi na razstavo lahko vključili tudi nekoliko mlajše avtorje, kar bo naša naloga v prihodnje,« poudarja Irma Brodnjak, ki se zaveda tudi nekaterih dilem, recimo: Ali je tradicija še vedno tradicija? Kaj nam ostane

Avtorica razstave Irma Brodnjak ob zanimivi likovni izpovedi na *Naključjih IV*. Morda je v takih in podobnih delih pomenljiv tudi del naslova razstave *Na(ključ)ja*.

drugod po državi. Če omenim samo Lendavo od Görgya Zala do danes, dobimo presenetljivo podobo in drugače ni niti v drugih pomurskih okoljih. Ko sem pred leti poznavalce likovne ustvarjalnosti spraševal, od kod spodbuda, iz česa je nastal in še vedno nastaja ta presenetljivo visok rezultat, pravega vzroka nismo odkrili. Morda pa je vzrok prav v tem, ker ga ni mogoče natančno opredeliti. Omenimo nekaj uveljavljenih umetnikov, najprej iz skupine DHLM: Ladislav Danč, Štefan Hauko, Lojze Logar in Franc Mesarič in potlej Zdenko Huzjan (tudi pesnik), Sandi Červek, Marjan Gumilar, Ignac Meden, Mirko Rajnar in vrsta drugih. V Društvo prekmurskih in prleških slikarjev jih je vključenih čez 30. Več let nekoliko osamelemu kiparju Ferencu Királyju (čestitke ob njegovi 80-letnici!) se je pridružilo več mladih in že uveljavljenih, kot sta denimo Mirko Bratuša in Irena Brunec Tebi (tudi slikarka). Dr. Robert Inhof iz soboške Galerije je dal leta 2010 pobudo in načrtal smer nove razstave, naslovil jo je *Naključ-*

doslej. Kustosinja razstave – ta bo odprta do 7. septembra – je Irma Brodnjak, ki pravi, da od prvih *Naključij* mineva šest let, takratna razstava pa je bila zastavljena kot enkratni projekt. »Vendar smo se zaradi dobrega odziva tako laične kot strokovne javnosti odločili, da bodo *Naključja*

Čeprav sila raznolika razstava v vseh treh prostorih soboške Galerije – živi enovito *Na(ključ)je IV*. Avtorica namerno ne želi konkretno izpostavljati posameznega ali posameznih avtorjev.

postala naša bienalna manifestacija. Razstava nam vedno znova predstavlja izziv, zlasti pri oblikovanju razstavnega koncepta oziroma teme posamične razstave, ki je ključna pri izbiri

po samoukinitvi tradicije – časovni presledek ali pa val novih, prodornih ustvarjalcev? Kakšne so razlike in katere so stične točke med likovnimi ustvarjalci različnih generacij – mlajše, srednje in starejše?

Romanje v Mariazell

62 vernikov monoštrske župnije se je 12. julija napotilo v Mariazell. Pot, ki so jo prepešali v petih dneh, je bila fizično težka; vodila je po hribih in dolinah, toda duhovno jih je povzdignila. 180 kilometrov dolgo pot od Monoštra do Mariazella je organiziralo Društvo za krščansko gibanje iz Monoštra. Magdi Takač Dominič (na sliki spredaj), ki živi v Slovenski vesi, je ta del Marijine poti prehodila že devetič. Deo Gratias – Bogu hvala!

László R. Horváth

Odgovorov je kar nekaj in niso enoznačni. »Razstavljeni dela lahko uvrstimo v dva tematska okvira. Na eni strani gre za izrazito intimna dela, skozi katera avtorji z nami delijo svoje osebne zgodbe, poglede, občutenje, strahove, se zatekajo k nostalgiji, arhaičnim elementom, se ozirajo v preteklost. Na drugi strani pa razstava pokaže umetnine (?), ki se odpirajo navzven, so vpete v širši družbeni kontekst,« izpostavlja kustosinja v delu odgovorov na dileme, s katerimi se je soočala ob izbiri avtorjev (kaj bodo ponudili na ogled, je prepustila povabljenim), izoblikovanju

in postavitvi razstave, pa tudi eno zanimivejših spoznanj, da motivno ni bistvenih razlik v primerjavi s starejšo generacijo. Več razlik je pri mediju ustvarjanja, kjer bolj kot po klasičnih tehnikah mladi posegajo po fotografiji in grafičnem oblikovanju. »Manj je torej ustvarjanja z rokami in več z digitalnimi orodji (...). Briše se ločnica med visoko in množično kulturo, umetnina ni več samozadostna v modernističnem smislu, temveč zmeraj funkcionira v odnosu do zunanosti ... Mladi se danes srečujejo s podobnimi problemi in izživijo kot mladi pred 50-imi leti, vendar je v današnjem svetu težje postati opažen.«

Tekst in foto:
Ernest Ružič

Mladi rokodelci v prastarih zemljankah

V pomurskem prostoru je imelo rokodelstvo nekoč poseben pomen, kajti tamkajšnji človek je zmeraj sobival z naravo in porabil vse, kar mu je ta ponujala. To izročilo želi predstaviti in ohraniti Roko-

delstvo, urejeno po rokodelskih panogah. V enem od pritličnih prostorov je tudi lončarska delavnica, kjer v sklopu izobraževanj skupaj ustvarjajo izkušeni rokodelci z obrtniškim naraščajem.

Vodja Rokodelskega centra Ivan Kuhar nataka »slovanski napitek«.

delski center Veržej v prleški vasi, dober lučaj od reke Mure. Njegovo poslanstvo je tudi, približati rokodelsko dejavnost sodobnemu človeku, zato predstavlja zbirke izdelkov najrazličnejših obrti.

»Ekomuzej smo uredili v želji, da bi po panogah predstavili rokodelske dejavnosti, kakor so bile tradicionalno prisotne v Pomurju,« je pojasnil vodja Rokodelskega centra Ivan Kuhar. »Tu najdete pletarstvo, lončarstvo, kovaštvo, lesno in tekstilno ter druge obrti. Na ogled so tudi orodja rokodelcev, ki se uporabljajo pri izdelovanju dokončnih izdelkov,« pokaže naokoli predstavnik te veržajske ustanove.

»Izdelki so predstavljeni od nekoč do danes. Tisti, ki so jih izdelovali stari mojstri, in tudi predmeti sodobnih rokodelcev. Namen ekomuzeja je, prikazati ta časovni razpon, hkrati pa udeleženci različnih usposabljanj tu iščejo navdih in nove ideje in jih replicirajo na svojih sodobnih izdelkih,« pojasnjuje Ivan Kuhar in opozori tudi na police strokovne knjižnice. Ta hrani odprto dokumentacijo za vse zainteresirane, ki že-

lijo najti literaturo, urejeno po rokodelskih panogah. V enem od pritličnih prostorov je tudi lončarska delavnica, kjer v sklopu izobraževanj skupaj ustvarjajo izkušeni rokodelci z obrtniškim naraščajem.

Sodobne zemljanke so prijetna nastanitve v poletnih mesecih.

zdej nekako edini verodostojen. Ta potrjuje, da je rokodelski izdelek kakovosten.«

Je pa potrebno, da ima rokodellec odprto dejavnost. »Izstavljati mora račun, kar je tudi pogoj za nastop v prodajno-razstavnih galerijah,« je razložil Ivan Kuhar in dodal: »Prodaja izdelkov je zelo odvisna tudi od cenovnega

razpona. Imamo obiskovalce, ki iščejo izdelke nižjega cenovnega razreda, nekateri pa bi radi predmete z višjo ceno. Najbolj prodajani so vsekakor lončarski ali pleteni izdelki.«

Na prodajnih policah galerije razstavlja več kot 50 rokodelcev v 30-kilometrnem radiju okoli Veržeja; nekateri pri svojih izdelkih izhajajo iz družinske tradicije. Drugi, mlajši, se spet spogledujejo z izzivi sodobnega časa in iščejo nove oblike in inovativne pristope. Vedno več obrtnikov pa se loteva reciklaže in uporabe odpadnega materiala.

»Na evropskih razpisih Slovenija-Madžarska smo bili na čezmejnem programu uspešni pri dveh projektih z nazivom Rokodelska akademija 1 in 2. Partnerstvo je trajalo kar pet let in izvedli smo številne aktivnosti ter uvedli marsikatero novost. Veliko strokovnega dela je bilo narejenega,« se spominja vodja Rokodelskega centra. »Povezovanje je vedno dobro, učimo se drug od dru-

giga. Podajamo si znanja in spretnosti ter se navsezadnje iz napak učimo.«

Prav takšno sodelovanje naj bi rodila Rokodelska akademija, tako Kuhar. »Rokodelstvo je na Madžarskem vseeno nekako bolj kontinuirano, šlo je s časom naprej. Tega ne moremo reči za slovenski prostor, saj je bila obrt v pol-

pretekli zgodovini kar precej postavljena na stranski tir. V Pomurju pa so se na srečo še ohranili rokodelci, tisti tradicionalni, ki smo jih še ujeli. Tako so lahko predali vsaj delček znanja nam mlajšim.«

Najnovejša pridobitev RC Veržej so »sodobne zemljanke« v kampu pred stavbo muzeja in

Notranjost rekonstrukcije izvorne slovanske zemljanke iz 6. stoletja.

galerije. »Rokodelski center je enota Zavoda Marianum Veržej, v katerem že vrsto let izvajamo tudi penzijsko, torej turistično dejavnost z nastanitvami. Zanimiva se nam je zdela ideja o širitvi tudi na kamp, na bolj naravno bivanje med počitnicami,« je razjasnil nastanek majhnih dvokapnih hišic Ivan Kuhar. »Posebej tudi zato, ker delujejo v Rokodelskem centru obrtniki, ki pri izdelkih uporabljajo naravne materiale. S sobivanjem v naravi potem lahko živijo med svojim dopustom.«

Dokončna ideja pa je prišla po razstavi »Tü mo« v Pomurskem muzeju Murska Sobota. »Priredili so odmevno razstavo o starih Slovanih, kjer je bila predstavljena tudi zemljanka. Blizu Veržeja so prav tako odkrili taka preprosta slovanska bivališča. Takrat smo se spomnili, da bi lahko takšno zemljanko trajno postavili v svojem kampu.«

Preprosto slovansko bivališče oziroma stanovanjska jama je

bila vkopana v zemljo, nadzemni del pa je bil pokrit z dvokapno strešno konstrukcijo, segajočo do tal. Sestavljena je bila iz lesenih kolov, prepletli so jo z vejevjem, slamo ali trstiko. Služila je kot bivališče ali shrambni in delovni prostor. Med potoki in polji južno od Murske Sobote so slovanski priseljenci podobne postavljali

v drugi polovici 6. stoletja. Z rokodelci in arhitekti so sodelavci RC Veržej idejo nadgradili in postavili sodobne zemljanke, namenjene današnjim turistom. V »Trio kampu«, v repliki bivališča, se lahko šolske skupine in posamezniki spoznavajo s slovansko kulturo. (Vsaka od zemljank je poimenovana po enem od slovanskih junakov slavnega slovenskega romana Pod svobodnim soncem izpod peresa Frana S. Finžgarja.) Veržej s petimi sodobnimi naseljenimi slovanskimi zemljankami pridobiva bogato infrastrukturo, hkrati pa z izvedbo projekta spodbujajo t. i. mehki turizem na podeželju. Za konec nam je vodja centra Ivan Kuhar razkril svoj optimistični pogled v prihodnost: »Če mi ne bi videli prihodnosti, gotovo ne bi vzdrževali ustanove, kot je ta. Verjamemo, da ima rokodelstvo prihodnost. Verjamemo tudi, da bi se lahko v prihodnje z rokodelstvom preživljalo veliko več ljudi, kot se jih trenutno.«

-dm-

OD SLOVENIJE...

Išče se novi finančni minister

Predsednik vlade Miro Cerar išče finančnega ministra, saj je Dušan Mramor zaradi osebnih razlogov odstopil. Začasno je vodenje finančnega resorja prevzela ministrica za razvoj, strateške projekte in kohezijo Alenka Smerkolj. Pogovore za imenovanje novega ministra je premier že začel, o predlogu pa bo Državni zbor obvestil avgusta; tako bi lahko Slovenija novega ministra dobila konec avgusta ali v začetku septembra. »Vlada bo sledila strategiji, ki jo je pripravil Mramor,« je še poudaril Cerar in dodal, da je Slovenija v položaju, ko se lahko sooča z makroekonomskimi izzivi. »Veseli me, da si je Slovenija pridobila ekonomsko suverenost, ki jo je izgubila v času krize,« je dodal Mramor in napovedal, da se vrača med profesorje na ekonomski fakulteti. Finančno ministrstvo je na lastno željo zapustil tudi državni sekretar Metod Dragonja, ki je bil zelo na udaru zaradi političnega kupčkanja v Luki Koper.

Tolarske kovance bodo zamenjali samo še do konca leta

Slovenija je tolar zamenjala za evro že pred devetimi leti in pol, a v centralno banko še vedno ni bilo vrnjenih 444,09 milijona tolarških kovancev, vrednih 8,98 milijona evrov. Tisti, ki želijo tolarške kovance zamenjati za evre, lahko to storijo v Banki Slovenije do konca tega leta, medtem ko za bankovce in bone časovne omejitve za zamenjavo ni. Do konca lanskega leta v centralno banko še vedno ni bilo vrnjenih za 41,84 milijona evrov tolarških bankovcev, kovancev in bonov. »Zunaj« je tako še 46,56 milijona kosov tolarških bankovcev, vrednih 31,18 milijona evrov, kot že rečeno 444,09 milijona kosov tolarških kovancev, vrednih 8,98 milijona evrov, in 20,92 milijona kosov bonov, vrednih 1,68 milijona evrov.

Srečamo se na Verici

Predsedstvo ali vodstvo Drštva porabski slovenski penzionistov je s svojimi pomočniki 11. juliuša vküper prišlo na djilejš najbola za tau, ka pripravi program za tradicionalno poletno srečanje, stero bau v nedelo, 7. avgustuša.

Kakoli nam je trno lepau bilau pa so nam vse včinihi domanji v Andovci lani pa predlani, zdaj smo döjn tak skončali, ka mo letošnjo srečanje znauvič meli na Verici. Tau mišljenje nam je prišlo na malom pikniku na konci juniuša, gda smo penzionisti, steri smo se nota naravnali na fašenek, meli svoj program. Tam de nam ležej zatok, ka Veričani ranč prejšnji den majo svoj veški den, gda do mesto meli pripravljano tak za lagvo kak dobro vrejmen, etak za nas volo nikomi nej trbej pakivati. Domanji župan Andraž Dončec nam je na prvo rejč privolo, rad je bijo, ka nam leko pomaga. Med porabski-mi samoupravami že duže z veričko veško samoupravov leko delamo vküper najbola aktivno. Baug aj njim plača, ka tašno poštenjé pa pomauč dobimo od njij. Verički podje pri samoupravi (önkormányzat), kakkoli do trüdni na drügi den, nam z ravnanjem skrbnika vesi Tomaža Donče-

ca z dobre vaule vred dejejo mesto, aj mi tü leko mamored pa čistaučo. Tau je tü fejs dobro, ka po kratkoj, asfaltiranoj, gnakoj pauti leko pridemo do kulturnoga dauma, ka je fejs fontoško pri starejši lidaj.

Predsedstvo je vse skrbno splejralo

Do Varaša se pripelamo z rednimi avtobusi do 13.30 vöre, iz Varaša pa s posaba zapovedanim(i) včasik na Verico. Večer v 18.46 vöri nazaj do Varaša se vekši tau zagvüšno z rednim busom pela, iz Varaša tadale pa v 20.25 vöri.

PROGRAM

Kulturni program mo leko meli v kulturnom daumi na odri, etak se leko vse bole čüje pa vidi, piknik pa že vanej v šatori pa na terasi dauma. Namen poletnoga srečanja sta

dosta veseldja pa smeja, zatau smo pozvali skupine ljudskih pevcov, muzikantov pa gledališčnikov.

Za pogostitev smo tak skončali na idejo Magde Zadori, aj v tau velkoj vročini nikoga ne mantramo s küjanjom, dobre

nam baujo tašne klobasi kak etognauk. Nej je prej gesti prvo, liki tau, ka se pá leko vküper veselimo. Na veselici smo zdaj zaposlili igrati Ljudske muzikante Trio Vetrnica z Male vesi pri Ptuji, steri so k tomi vcuj navčeni pa nam z dobre vaule včinijo tau želenje.

Za dodatne, plus programe ponidimo večfele. Vöpostavimo svoje CD-je pa kasete Ljudski muzikanti Trio Vetrnica, steri s pomočtjauv Urada za zamejske Slovence s svojimi pesmi-

mi želijo pomagati gora držati pevsko kulturo pri zvöjn Slovenije živeči Slovencej, zatau se dajo njini CD-ji bola fal dobiti tü. Za gastronomsko delavnico se je pa sama od sebe podala Iluška Časar Dončec z Otkauvec, ka de palačinke pekla, zvöjn njé pa eške vcuj spravljamo par flajnsni penzionistk. Ženske, stero so nadarjene z dobrim glasom, do pa leko spejvale porabske pesmi po vodenjom Vere Gašpar. Sto želi, s pomočtjauv našoga dragoga Ropoš Miška bačina leko pogledne pa zvej, zakoj, gda pa sto je dau gora postaviti Röfcino kapejlo. Za šport pa eške itak spravljamo škir za keglanje s kruglov na žnjauri (lengó teke), zdaj že na Gorickom, samo nej mamo vöjpanje, ka tašne tü geste, stera se dá razmetati. Aj se malo posladkamo tü leko, sladloed tü damo vöripelati. Gda si tejlo pa döjšo napunimo z dobrautami, radostjov, lübeznijov, lepau slobaud vezememo pa se napautimo domau.

Glasbeni-veseli zadvečerek s piknikom vöspelamo v soorganizaciji Slovenske zveze, zakoj se že naprej lepau zavalimo. Za cejli program pa pogostitev se brigamo mi, za žejo gasiti pa vsakši sam zasé.

**Klara Fodor
predsednica**

Jezikovne počitnice v Fiesi

Med 9. in 16. julijem so organizirali že 10. jezikovne počitnice v Fiesi za porabske učence oziroma dijake ter za učence Osnovne šole Kuzma. Iz Porabja se jih je udeležilo 27 učencev, iz Kuzme pa 9 učenk. Letos so bili udeleženci tabora že drugič nameščeni v domu ČŠOD-ja, nekaj deset metrov od plaže. Udeleženci so v dopoldanskih urah lahko plavali v morju pod nadzorom učiteljev plavanja, v popoldanskem času pa so se udeležili jezikovnih ur in kreativnih delavnic. V sredo je bil na programu tudi izlet z ladjo na sečoveljske soline, ob večerih pa sprehod po ulicah Pirana. Jubilejne jezikovne počitnice sta organizirala Zavod RS za šolstvo, OE Murska Sobota, in Zveza Slovencev na Madžarskem. **(A.B)**

Manja Rogan – najboukša slovenska nogometašica

VLEČE JO V ŠPANIJO

Najboukši nogomet, ka se žensk tiče, se v Sloveniji zadnja lejta špila v Prekmurji. Kapetanka Ženskega nogometnega kluba (ŽNK) Teleing Pomurje Manja Rogan je spoj leko zadovolna z zadnjo sezono. Pauleg toga, ka

Pomurje talajo igrišče in slačilnice z moškimi iz Nogometnega društva Lušt.

»Vsakšo leto maš neki nauvi motiv in cilj. Pauleg toga, ka smo najboukše v rosagi, nam je zadnja leta velki izziv tau tō,

Manja Rogan s tremi letošnjimi pokali

je v luft zdignila dva pokala, za osvojeniva naslova pokalnih in državnih prvakinj, je sama dobila še pokal za najboukšo nogometašico v Sloveniji v sezoni 2015/2016.

»Tau, ka smo najboukše v rosagi že peto leto po redi, je velki uspeh (siker), spoj pa tau, ka smo v prvenstvu gvini le vse tekme in osvojile dvojno krauno, ške naslov pokalnih prvakinj. Tau je nagrada za vse nas, za igralke, za trenera Bojana Jančara in vse drüge, steri delajo v klubi,« pravi 20-letna nogometašica, stera se je z labdov prvič srečala že v rani mladosti: »Gda sam bila stara pet lejt sva z dedijom že odla gledat Murine tekme, pa sam te tam s pojbi začnila trenerati. Nejsam pa smela špilati nikše uradne tekme in ranč te se je v Soboti ustanovo en ženski klub pa sam šla ta. Malo po tistom je biu ustanovljeni naš zdajšnji klub pa sam se te včlanila v njega.« Zanimivo je, ka so zdaj nosilke iger tiste, ka so s klubom, steri je biu ustanovljeni 1999. leta, gor zrasle. Pauleg toga so se selile tō, od Odranec, prejk Filovec v Böltince, gde si zdaj nogometašice ŽNK Teleing

ka probamo priti v ligo prvakinj, tau, ka nam je uspelo pred dvema letoma,« pravi Manja Rogan, stera v toj julijski vročini - tak kak njene soigralke - skor vsaki den dvakrat švica na treningi in se pripravla na kvalifikacije, stere do med 23. in 28. avgustom. Čiglij je prekmurski klub nej meu sreče z žrebom, vej pa je v njihovo peto skupino bila izžrebana najmoč-

Tak se švica v vročini v tej dnevi na igrišči v Böltincaj

nejša ekipa tō, stera sodelüvle v kvalifikacijaj, tau pa je švicarski FC Zürich, so nej vrgle pükše v kukorco. Pauleg švicarskih prvakinj do na igrišli v Böltincaj in v Lendavi njihove nasprotnice ške prvakinje Slovaške, ŠK Slovan iz Bratislave, in alban-

ske, KS Vllaznia. »Kruglice so nam prinesle tau, ka so nam prinesle. Mi se ne bojimo nikoga. Znam, ka mo se dobro pripravile, naša želja pa je, ka mo najboukše na tom turniri in ka se vvrstimo v ligo prvakinj, med najboukši 32 ekip v Evropi,« pravi najboukša slovenska nogometašica.

Prvo paut se je zgauldilo, ka je Sindikat poklicnih igralcev nogometa v Sloveniji pauleg

Slavje ob osvojitvi naslova pokalnih prvakinj v Kopri

najboukšoga nogometaša vöodabrau ške najboukšo nogometašico. Pauleg Manje Rogan sta bili kandidatki Tjaša Tibaut, ške ena nogometašica ŽNK Teleing Pomurja, in Zala Gomboc

ji je tau dobro, vej pa se zdaj dostakrat pozabla na nas,« pravi mlada prekmurska nogometašica, stera je tō članica slovenske ženske nogometne reprezentance.

Manja Rogan je študentka na Fakulteti za varnostne vede v Ljubljani, tak ka brodi, ka de si po končani šali probala delo piskati v policiji. Nogomet pa de ške naprej špilala, tak dugo, kak de leko. V ženskom nogometi

se ne da dosta penez zaslužiti, v Sloveniji tak ali tak nej, zatau je želja skor vsakše nogometašice, ka bi šla špilat kama v tiji. »Tō ge bi rada sprobal, kak je tau, če samo nogomet špilaš, samo ne vem, kak de s tem, mo vidli. Najboukši ženski nogomet se v Evropi špila v Dajčlandi in Franciji, ovak pa mene bole vleče v Španijo, zatau ka se mi vidi nogomet, kak ga špilajo v tom rosagi. Nej samo zatau, ka navijam za Barcelono,« pove kapetanka ŽNK Teleing Pomurje in cujda, ka ji je biu prvi vzornik brazilski nogometaš Ronaldinho. »Zdaj se tak ali tako zna, sto je najboukši na svejti. Tou je Leo Messi. Od žensk pa mi je najvekša vzornica Abby Wambach, najboukša ameriška nogometašica vsej cajtov, stera je lani končala kariero,« je na konci pravla Manja Rogan.

**Tekst: Silva Eöry
Kejpi: Boštjan Rous**

... DO MADŽARSKE

32 tisoč ljudi čaka na operacije

Po junijskih podatkih državne zdravstvene zavarovalnice čaka na Madžarskem na različne operacije 32 tisoč ljudi. Največ pacientov, 11.377, je na seznamu za operacijo sive mreže. Na ta poseg je treba čakati več kot tri mesece oziroma 104 dni, kar niti ni pretirano, če vemo, da se na operacijo kolka čaka 387 dni, kile ali pruha pa 464 dni. So pa med posameznimi regijami velike razlike. Najboljša je situacija v srednji in zahodni madžarski regiji, kjer na odstranitev sive mreže čakajo le mesec in pol, medtem ko v severni in vzhodni regiji tri mesece in pol.

Dolžina čakalnih vrst je na eni strani odvisna od tehnične opremljenosti in strokovnega osebja zdravstvenih ustanov, na drugi strani pa od pomanjkanja denarja.

Od lani se je stanje sicer zelo izboljšalo - pred enim letom je bilo na čakalnih listah še 70 tisoč bolnikov. Zdravstvena zavarovalnica je namreč za določene posege namenila dodatnih 5 milijard forintov.

Podjetja si pomagajo s študentskim delom

Po podatkih študentskih servisov/študentskih zadrug se je delež študentskega dela na tržišču v zadnjem času povečal za 20 do 30 odstotkov. Podjetja - tudi zaradi pomanjkanja redne delovne sile - vse bolj iščejo dijake in študente; tako že skoraj lahko govorimo o pomanjkanju študentske delovne sile. Zaradi povpraševanja pa se je zvišala tudi cena študentskega dela. Prej so za eno uro plačali do 600 forintov, trenutno stane ura študentskega dela od 700 do 720 forintov. Nekateri študentje tako zaslužijo od 15 do 20 odstotkov več od minimalne plače redno zaposlenih.

Največ študentov dela v gostinstvu in veleblagovnicah, a v zadnjem obdobju iščejo študentsko delovno silo tudi tovarne z elektroniko, kjer jih zaposljuje kot delavce operaterje pri tekočem traku.

Vse več študentov se s študentskim delom preživlja v zadnjem letu študija.

Kilo čokolade sem dobila

Na dvauri eden velki orej stoji, gde Marija Labricz, po možej Mukič žive na Dolenjom Seniki. Pod tejm orejom pa eden stari žuti mercedes, steri je že vejn več kak deset lejt nej biu nutvožgani. Kak pri vrataj stojim pa čakam, ka je tetica odprejo, na tejm zmišlavam, čiden mora biti te avto, vej pa tetica so že več kak devetdeset lejt stari. Tau je moram pitati, tak od tec nemo kraj ušo, mislim eške te, dapa itak sem pozabo, tak ka eške gnesden ne vejim kak je tisti mercedes v njini dvor prišo.

- *Tetica, te lejpi mali, stari ram, gde živete, je vaš rojstni ram?*

»Nej, ge sem se na Gorenjom Seniki naraudila, tam smo bili doma, kak je kulturni daum pa kak je Bunderla doma.«

- *Kak dugo ste na Gorenjom Seniki živeli?*

»Mi smo leta 1956 sé prišli, te gda je revolucija vövdarila.«

- *Kelko je vas doma bilau mlajšov?*

»Dosta, sedem dekel pa sedem pojbov je bilau doma, tak ka vsevküp nas je štirinajset bilau, zdaj pa že samo trdję živemo.«

- *Kak ste se vi po iži zvali doma?*

»Mi smo se Števatjini zvali, oča so zimerman bili, dapa bečke pa vsefele so znali narediti. Ovak so pa moj oča velki pavar bili pa velko gazdijo so meli. Oni so konje meli, oni so djünce meli, oni so vse meli. Oča so sledkar grünt pa rame mogli odati, zato ka so nej mogli kaucijo plačüvati. Tau je leta 1932 bilau, te gda je Horthy kralüvo. Najmlajši sestri, Magduša je on biu boter, kak je tau tistoga časa bilau pri družinaj, gde se je dosta mlajšov naraudilo. Ona se 1943. leta naraudila, bojna je bila, dapa zato je vsigdar niši pak pa gvant dobila od

botra.«

- *Kama ste potistim šli, ka so oča grünt odali?*

»Tam gde so štale pa škedjen

Tetica Marija Mukič so že zadobili 90 lejt

bile, tam, s tistoga so vönapravli ižo, tam smo potistim živeli.«

- *Gda ste obed meli, kak je vas telko mesto melo kauli staula, vej pa s starišami vred je vas šestnajset bilau.*

»Vej pa vsi zamaj smo nej bili nagnauk doma, sestere pa bratje, ka so starejši bili, so že slüžili, gda smo mi še mali bili. Gda so pa nas taodpelali, potistim so se še tō narodili.«

- *Kama pa sto je vas taodpelolo?*

»Tistoga reda je állam (država) dobro plačo za mlajše, nas so v Rum pa na Szemenye odpelali, gde smo delali. Tak so tistoga ipa pomagali tistim, gde je velka družina bila, ka so mlajše prejkvzeli za en čas pa za tau so te starišom plačali.«

- *Gde ste vi bili?*

»Najprvin so nas v taši menhely (sirotišče) pelali, sledkar so prišli pavri pa so nas tam vöodebrali, pa vsakši je svojga ali svojo domau pelo. Müva z bratom Lorencom sva srečo mela, zato ka sva vküper bila.«

- *Lagvo je bilau tam?*

»Lagvo? Mojga brata so tam tak radi meli, kak če bi pravi njini sin biu, mena je pa förmanska botra bila tista

ženska. Vejš, kak so nas tam radi meli, baug moj, tau nikdar ne pozabim.«

- *Kelko lejt stari ste bili,*

gda ste kraj od dauma prišli?

»Šest lejt stara sem bila, gda so me odpelali, šest lejt sem tam bila, tak pa dvanajset sem bila, gda sem nazaj domau prišla.«

- *Ka ste potistim delali, gda ste domau prišli?*

»Gda sem domau prišla, te sem že tak velka bila, ka sem leko slüžit üšla, pa te tak sem na Rábafüzes v krčmau prišla, gde sem v künji pomagala. Nej dosta, samo pa zato nika smo prislüžili, pa te tak smo leko pomagali starišom. Tü sem nej dugo bila, zato ka ge pa moj brat Toni sva na Mohač šla gyapot (bombaž) brat.

Nas so najprvin v županijo Fejér pelali, tam smo okapali. Tiste, stere smo najbole flajsne bile, so tam nas vöodebrali pa so nas odpelali na Mohač. V cejlo rosagi sem dja bila drüga, stera je največ bombaža (gyapot) pobrala, pa za tau sem dobila edno priznanje (kitüntetés), ka eške gnesden tam v omari mam vödjano. Te gyapot je taši biu, kak če bi vato v rokau vzejo, pa tau sem ge z dvöma rokama brala, gda je tekmovanje (verseny) bilau. Tak flajsno sem brala, ka eške na minuto sem se nej stavila, zaman

so mena prejdnji pravli, ka aj gej. Pa vidiš, eške etak je 25 dejk več vküppobrala Ricsula Gyuláné, ka je prvo mesto dobila.«

- *Ka ste dobili za tau, ka ste drügi gratali?*

»Dobila sem edno mejsečno plačo, postelnino pa edno kilo čokolade. Vejš, kak sem se ge tauma veselila, najbola pa zato ka so me parštimali.«

- *Ka ste delali te, gda ste z Mohača domau prišli?*

»Na gazdašagi sem delala, v ciglencaj, na slejdnje pa v kosavnoj fabriki.«

- *Ka ste v kosavnoj fabriki delali?*

»Tam sem delala, gde so železo kalili, tam je tak vrauč bilau pa taši dim biu, ka si vö na dveri nej vido. Tak mislim, ka zavolo tauga sem zgübla vlasé. Devet lejt sem tam delala, pa tau je pravica, ka mena je telko ranč dojšlo, že komaj sem čakala, aj v penzijo pridem. Že bi prvin leko v penzijo odišla, samo gda sem ge tü pa tam slüžila, na sezonskom deli sem bila ali na uradalmi delala, ge sem tam dosta lejt zgibila, ka so me nej notazglasili (prijavili). Samo osemnajset lejt sem mejla, zato ka tista lejta so nej nutzračunali, gda so za menoj nika nej plačüvali, pa plačo sem samo tak po črnem dobivala, te lejta sem vse zgibila. Še tau sreča, ka sem v kosavnoj fabriki v soboto pa v nedelo tō delala, pa se je tau duplansko računalo.«

- *Tetica, zaka ste vi z možaum ranč sé na Dolenji Senik prišla?*

»Müva sva v Varaš stela titi v arando, aj bola skrak baudeva k slüžbi, zato ka tistoga ipa smo se z biciklinom vozili delat. Gda smo se ranč steli pakivati, te nam je gosapud Filo valas dau, aj nikan nédemo. Zato ka na Dolenjom Seniki je eden ram, leko se včasim nutspa-

kivamo, samo edno staro babo moramo opravlati. Ta se je tak zvala, ka Sigli, družina je disidirala, ona pa ostala, zato ka že več kak osemdeset lejt stara bila.«

- *Vi kelko mlajšov mate?*

»Mejla sem enga pojbiča, samo on je mrau, gda je pet kednauv star biu, pa mam edno deklo, stera se je leta 1954 naraudila.

- *Tetica, gda ste se vi naraudili?*

»Ge sem se 26. februara 1926. leta naraudila.

- *Vi bi leko dvajsti lejt zatajili, zato ka ne vidite tak vö, kak če bi devetdeset lejt stari bili.*

»Vidiš, gda sem devetdeseti rojstni den mejla, te mi je šogorca na karti tau pisala ka: Hajts rá Mariska, hajts rá Mariska a századikra. (Prizadevaj si, da doživiš 100 let!).«

- *Od tauga ste pa ranč nej pripovedjali, gda pa kak je kaj bilau, gda ste pri gospaudi župniki Markoviči slüžili?*

»Vejš, gda je tau bilau? Leta 1936 sem taprišla pa štiri lejta sem tam slüžila. Mena se je tam spoj vidlo, pucala sem v rami pa pomagala Katici küjati. Gospaud Markovič so spoj dober človek bili pa name so trno radi meli. Ge sem tam tašo poštenjé mejla, ka pri obedi sem tam pri tistom stauli sejdla, kak so gospaud geli. Vejš, ka po večeraj smo največkrat pečene krumpline geli pa segnjeno mlejko, zato ka so gospaud Markovič tau najbola radi meli.«

- *Nejste mislili na tau, ka bi v Varaš šli k hčeri?*

»Nej, zato ka mena je tü spoj dobro, zaman mi hči večkrat pravi, aj dem k njej, ge, dočas mo zdravje mejla, ostanem. Drügo pa tau, ka mam ednoga lejpoga psa, če odidem, ka baude te s tej srmakom.«

Karči Holec

POŠTIJA SREJDI VARAŠA

Srejdi maloga varaša v dva kraja pošcija dé. Skrak te pošcije nej samo eden človek živé. Pa skrak nje je nej samo ena bauta, tam so rami, gračanki, so lidgé. Više maloga varaša nej nabole velki brejg leži, na njem so travniki, drejve pa divdje stvari. Od vsega toga ta parpovejst guči.

V očaj se njemi vidi

Za stolom v krčmejštirge možakarge karte mečejo. Kak bi nekak tou tak škeu, mali Peter po poštiji ranč skrak krčme dé. Nagnouk samo čuje. Čuje, kak mesar Zoki povej:

»Nut v očaj ti vidim, ka si brodiš. Zatoga volo vejm, ka boš naredo, stero karto vržeš.«

Tou je zavolé, ka mali Peter že skur leti doj po poštiji. Pa prileti na tisto mesto, na sterom se mlajši šegou majo srečati. Depa, nin eške nikoga nega. Nin nikoga nega, ka bi njim doj dau, ka njim ma za povedati. Leko, ka njemi je čas nigdar nej šou tak pomalek. Kuman, kuman čaka, ka stoj pride. Pa pravijo, sto čaka, té se dun včaka.

»Vejš, ka,« se paški, kak bi voda gorejla. »Magda, masar Zoki lidam v očaj vidi, ka si stoj brodi. Ge bi tō takše rad vedo.«

»Peter, takše je nej mogouče! Meni niške ne more po očaj videti, ka si brodim,« Magda pomalek sendvič gej. »Na, pogledni me v oči pa povej, ka si brodim!«

Mali Peter go gleda. Go leda nut v oči više lamp, ka sendvič melejo. »Vejm! Vejm, ka si brodiš. Brodiš si, kak té sendvič do kraj zejš,« mali Peter skur skouči od veseldja. »Nut v oči vidim! Ha, ge sam kak mesar Zoki gé!«

Magda na tou nika ne povej, samo pomalek tadale svoj sendvič gej. Tak pomalek skur vsi mlajši vküper pridejo. Mali Peter vsikšomi pripovejda, ka je zvedo. Eni njemi dajo valati, drugi njemi nika ne võrvlejo. Depa, guč od toga tadale dé.

»Sto ne võrvle, aj Magdo pita! Ge tō nut v oči vidim,« mali Peter gizdavo po prstaj oidi. »Na, sto šké, aj njemi v oči poglednem?«

»Peter, ge ti takše dun ne võrvlem,« Renata naprej stane. »V moje oči leko stou lejt gledaš pa dun gor ne prideš, od koga si brodim.«

»Kak bi nej vedo. Na svojga Bobina,« mali Peter povej pa Renato ranč v oči ne pogledne.

Renato je sram gé, tak samo oči doj povejsi. V tejm že Lacika šké, aj ga v oči gleda. Depa, Lacika je skur za dvej glavé vekši o Petra. Zatoga volo se Lacika poküčne. Mali Peter ga začne v oči gledati. Bole ga gleda, vse menje nika od toga ne vej, ka bi si Lacika leko brodo.

»Ka, nika ne vidiš,« ga nin za pet minutov Lacika pita. »Zdaj bi že dun leko vedo, če si takši majster gé.«

»Eške malo se strpi! Eke samo malo pa brž gor pridem, na koj si brodiš,« ga mali Peter tadale v oči gleda.

Tak eške pet minutov odide. Zdaj so drugi že tō v tou gvüšni, kak mali Peter ne vidi nut v oči.

»Vidim! Vejm,« mali Peter na glas povej. »Nut v očaj ti vidim, kak kuman čakaš, aj se tou zgotouvi. Vidim, ka si že trno dugo skur na kolenj pa te zatoga volo že noge bolijo. Povej, če je nej tak gé?« Maljši se poglednejo med seuv, poglednejo Lacina, kak si boleče noge trousi. Po tom dnevi je niške od nji dugo nej vüpo maloga Petra v oči poglednoti. Si je niške nej vüpo, mali Peter pa si je tak nebesko želó.

Miki Roš

Moje jezikovne počitnice v Fiesi

Letošnji jezikovni tabor v Fiesi je bil eden izmed najboljših jezikovnih taborov (počitni-

športne dejavnosti. Jaz, ki zelo rad rišem, sem sodeloval v likovnih delavnicah, kjer

venske ljudske pesmi skupaj z učiteljico Zlatko in delali zanimive projekte z učiteljico Alenko. Čas je hitro tekkel, osem dni je minilo, kot bi mignil. Morali smo se posloviti.

Piran in Fiesa sta res lepi obmorski mesti, zato upam, da bom tudi naslednje leto imel priložnost iti na jezikovni tabor.

Samuel Bekő,
7.g (gimnazija)
Monošter

Letos od devetega do šestnajstega julija smo bili na jezikovnih počitnicah v Fiesi.

Samuel (z desne) in Marci v akvariju

kovanj) do zdaj! Ogromno smo se lahko kopali, plavali in se tudi učili slovensko in angleško. Vožnja do Fiese je bila sicer naporna, saj smo potovali približno štiri ure. Ko smo končno prispeli v našo ljubo Breženko, tako se imenuje počitniški dom, smo se namestili. Hitro sem rezerviral štiriposteljno sobo, saj sem vedel, da bodo prišli tudi moji prijatelji, s katerimi bom lahko skupaj spal. Prvi

Zalán (prvi z leve) med sprehodom

Člani gledališke sekcije z mentorico Metko

dan po kosilu smo se drug drugemu predstavili, še enkrat pa so nam povedali vsa domska pravila. Drugi dan po zajtrku smo se že lahko kopali v toplém slovenskem morju. Popoldne smo šli v piranski akvarij, kjer sem si ogledal dosti novih, zanimivih rib. Po večerji smo vedno imeli gledališke, likovne in

sem s svojo risbo tudi zmagal. Vsak večer smo se seveda lahko sprehajali po Piranu. Pot od Fiese do Pirana je zelo lepa, saj pelje ob morju.

Peti dan smo se z ladjo odpeljali na izlet do Sečoveljskih solin, kjer smo si ogledali solna polja in solinarski muzej. Piranska sol je prav slana! Druge dneve smo peli slo-

V sobi smo bili Akoš, Marci, Samuel in jaz. Zajtrk je bil ob osmih, kosilo ob pol enih, večerja pa ob sedmih. Vsak dopoldan smo šli na plažo, kjer smo se kopali, plavali in igrali v vodi ter jedli sladoled. Od enih do pol treh ali treh smo imeli prosti čas. Od treh do šestih smo imeli slovenske in angleške ure.

Po večerji smo imeli športne, gledališke in likovne dejavnosti. Jaz sem sodeloval pri športnih aktivnostih. Na zaključku tabora sem dobil nagrado za najboljšega športnika.

Vsaki večer smo šli v Piran na sprehod. Tabor je prehitro minil. V Fiesi in Piranu je bilo zelo dobro, lepo in zanimivo.

Zalán Lang,
7.g (gimnazija)
Monošter

